

i amics, irrompen en la seua vida. Un, l'escriptor, traductor i "jutge", Josep Maria Espinàs, i l'altre, la també escriptora i "animadora" cultural Maria Aurèlia Capmany. Tots dos són clau en l'educació artística i intel·lectual d'aquest jove d'accent empordanès més músic que escriptor i que d'entrada, per a la seua editorial Concèntric, sembla destinat a cantar traduccions de Jacques Brel i Joan Baez. Espinàs és un atent observador des del seu mirador crític de l'evolució musical del cantant, i punteja, amb la seua percepció avesada, els moments decisius de la trajectòria de la seua trajectòria. Maria Aurèlia Capmany, per la seua part, posarà el seu mestratge literari i humà al seu servei en aquests inicis, tot i que no s'estalviarà de realitzar algunes agudes crítiques sobre les capacitats artístiques del jutge número 16. Una altra trobada decisiva d'aquesta primera època són Joan Molas i Núria Batalla. Amb ells, forma una mena de "tripartit" –després de La Trinca, són el tercet més actiu de la Cançó– i que es dissoldrà als anys vuitanta quan el cantant pren altres rumbos artístics. Una nova etapa amb el francoalemany Andréas Claus, un altre puntal imprescindible en el seu paisatge artístic i personal.

Si Raimon havia trobat en els versos d'Espriu "una experiència decisiva", com assenyala Joan Fuster, Llach ho farà amb Miquel Martí i Pol a partir del treball "Ara mateix" del llibre *L'àmbit de tots els àmbits*. En la gènesi d'aquest projecte, que anys després revisarà, participa l'actor Josep Maria Flotats, que resulta decisiu per a la sortida del treball. Entre el poeta de Roda del Ter i el cantant s'engega una forta amistat que es projecta en el treball conjunt d'alguns dels àlbums més significatius de l'última etapa del cantant. Una col·laboració que des de determinats podis d'opinió segrega algunes crítiques, però que és veu recompensada per l'èxit i el reconeixement popular dels treballs realitzats per tots dos. Com diu el poeta "una xarxa de complexitats, de vivències, de gestos, de paraules i de silencis que ha bastit aquesta nostra amistat". Llach li contesta fent-li arribar una bellíssima missiva musical titulada "Roda".

Carles Gámez

Joan Molas i Núria Batalla van ser els primers mànagers de Lluís Llach. No només això. Es pot dir que van ser els primers a dedicar-se professionalment al management de cantants en català. La seva oficina va començar amb Lluís Llach, Maria del Mar Bonet i Rafael Subirachs, però en determinats moments també es va encarregar de les carreres de Francesc Pi de la Serra, Ovidi Montllor, Ramon Muntaner, Joan Isaac, Pere Tàpias, Raimon...

"A Verges, plorarem molt"

La vostra relació comença a Concèntric. De fet, sou els que en procipieu la marxa...

J. MOLAS: Sí, i ara me'n penedeixo. En aquella època vaig fer ben fet. Per a ells va ser bo des del punt de vista professional i potser ni el Lluís ni la Maria del Mar no haurien pogut fer la carrera que han fet si haguessin continuat a Concèntric. Això mai no ho sabrem. Ara trobem a faltar una indústria fonogràfica catalana potent i crec que el que havíem d'haver fet era potenciar Concèntric. No ho vam fer, *mea culpa*.

— **En aquell temps, Serrat comença a cantar en castellà...**

J. MOLAS: Sí, aquest va ser el disgust més gros que he tingut en la meua vida professional, perquè jo, al Serrat, me l'estimava. Recordo una conversa que vam tenir un cop a la Cova del Drac. El Serrat deia "M'adono que els mitjans em donen molt suport perquè el Raimon els molesta, perquè fa cançó en política. Però jo també estic al servei del país i em sento identificat amb el Raimon." Al cap d'uns mesos va començar en caste-

llà. Va ser duríssim perquè el Serrat era la punta de llança de la Cançó.

NÚRIA BATALLA: I saps quina reacció hi va haver als pobles? Recordo que ens deien "ara us donem suport, i quan tingueu èxit, cantareu en castellà". Hi va haver un desànim molt gran.

— **...I de seguida s'intenta vendre que Lluís Llach n'és el successor.**

J. MOLAS: Va ser una estratègia equivocada de Concèntric. De bona fe, però errònia. El Lluís té una personalitat immensa i, amb perdó, és infinitament millor músic que Serrat. No havia de ser el substitut de ningú, havia de ser ell.

— **Com va reaccionar Lluís Llach?**

N. BATALLA: No va voler entrar en polèmiques de cap tipus. No en va fer cas. Ni en parlava.

— **Comencen les prohibicions i decideix anar a París. Vostè, Núria, es queda a Barcelona?**

N. BATALLA: Anava i venia. Aquí continuàvem tenint feina. Cada setmana demanàvem permisos d'actuacions. Cal tenir en compte que els organitzadors dels pobles van fer molta feina demanant permisos tot i saber que no ens els donarien. Es feia tot, es demanaven els permisos, es feien els cartells...

J. MOLAS: La prohibició no arribava fins al dia abans o el mateix dia. Per tant, la publicitat ja s'havia fet i els organitzadors s'havien gastat uns diners. Hi havia gent molt maca. Amb la nostra feina, hem tingut la sort de tractar amb artistes excepcionals, però també d'haver conegut tota aquesta gent que treballava per millorar el país, per fer que fos una mica més habitable...

—Un altre moment crucial va ser el concert del gener del 1976.

J. MOLAS: Sí, perquè tens la sensació que estàs guanyant la guerra. Ara ens hem adonat que no la vam guanyar, però en aquell moment ens ho pensàvem. Aquests concerts van ser molt bonics. Omplir tres dies el Palau d'Esports i que hi hagués una fila zero amb els polítics... Va ser molt agradable.

—És el moment més emotiu que viuiu amb Lluís Llach?

N. BATALLA: N'hi ha molts. Jo recordo un frontó a Sant Joan Lohitzune, al País Basc. Feia pocs dies que ell havia compost el primer fragment de *Campanades a morts* i el va estrenar. Ho va tocar sol perquè els músics encara no l'havien asajat. Va ser un moment molt tens. Quan va acabar, la gent no va gosar ni aplaudir. A poc a poc es van anar posant drets. Encara m'emociono quan ho recordo.

—I el Camp del Barça? A qui se li acudeix?

J. MOLAS: Em sembla que en sóc bastant culpable. Des del 1981, que s'hi va fer el *Som una nació*, en teníem ganes. El 1985, la premsa deia que la Cançó ja no és el que era i que estava en decadència. A la Generalitat hi havia una col·lecció de personatges, entre els quals hi havia Xavier Bru de Sala, que pensaven que la Cançó era una cosa sense cap interès. Un dia s'hauria de poder passar comptes de la política cultural dels governs de Pujol, dels seus consellers de Cultura i dels directors generals que hi va haver. La gent que ha tingut frustracions personals per no tenir èxit no hauria de poder ocupar càrrecs públics. Tot això, a més, va coincidir que aquell any no vam trobar cap teatre a Barcelona. Això va ser el que va ocasionar que Llach ens deixés fer al Camp del Barça. Va ser una bogeria divertida.

—Què és el que més us preocupava?

J. MOLAS: Vam tenir molta por, no per les entrades que ja vàiem que s'anaven venent, sinó pel so. No s'havia fet mai un concert així i no sabíem si ens en sortiríem. El dia abans, quan vaig sentir les proves de so, ja vaig respirar tranquil. Imagina't que comença el concert i no se sent... Hauria estat fatal.

N. BATALLA: Vam haver de llogar material a fora perquè aquí no n'hi havia prou. Vam voler que arribés a tot arreu. Vam enviar cartes a tots els pobles dels

Països Catalans demanant a la gent si ens podien ajudar. La resposta va ser impressionant. Es van enganxar cartells pertot. I això ho va fer la gent dels pobles. Hi va haver una col·laboració absoluta.

J. MOLAS: El govern civil ens va amenaçar amb la presó si no hi posàvem un servei d'ordre. Nosaltres no n'havíem tingut mai. Al final, vam donar unes samarretes especials del concert a uns de la Crida i a alguns voluntaris. A canvi de l'entrada, van ser el "servei d'ordre".

—Hi ha alguna cosa que us hagi quedat per fer?

N. BATALLA: N'hi ha una: poder crear una discogràfica catalana de referència. La Generalitat no ens va voler ajudar, tot i que el Lluís i la Maria del Mar s'hi van involucrar.

J. MOLAS: El Lluís, la Maria del Mar i altres estaven disposats a deixar els contractes milionaris que tenien amb CBS i Ariola i firmar per una editorial catalana. Això va passar a mitjan anys vuitanta, quan ja havíem entès que era un error que no hi hagués una editora catalana de referència. Era barat de fer, però nosaltres mai no hem tingut prou diners. No es podia engegar un projecte d'aquesta envergadura i fracassar al cap d'un any.

—El Lluís ha estat el vostre nen malcriat?

J. MOLAS: El Lluís ha tingut molt d'èxit, i algun cantant pot pensar que l'ha tingut perquè era el "nen malcriat". No, ha tingut èxit perquè és molt bo i perquè té carisma. Em doldria que algú cregués que no he treballat per tots els artistes amb la mateixa passió.

—Es diu que vau afavorir el Lluís per damunt d'altres artistes.

J. MOLAS: Jo al Lluís me l'estimo molt, i a la Maria del Mar, també. Altres artistes? No tant. Ara, treballar, juro que he treballat per tots amb la mateixa passió. Tinc compartiments estancs i mai no m'he barrejat en la carrera dels artistes. Sempre he fet tot el que he pogut per tots i crec que amb molt bons resultats. Mira els artistes que han treballat amb nosaltres: Quico Pi de la Serra, Ovidi Montllor, Ramon Muntaner, Joan Isaac, Pere Tàpias... Que es repassi les carreres de la gent. Mentre van estar amb nosaltres, els va anar bé.

N. BATALLA: I cal dir una cosa més, que és la generositat del Lluís. Alguns artistes van actuar i cobrar perquè el Lluís els donava un cop de mà.

J. MOLAS: Tots els artistes que començaven amb nosaltres podien començar a professionalitzar-se perquè el Lluís renunciava a una part dels diners que li corresponien. En aquella època no hi havia caixetes, només percentatges. I la gent anava a veure el Lluís, no els artistes que començaven. Per tant, eren diners als quals ell renunciava.

—Quina relació teniu amb el Lluís?

J. MOLAS: Jo, al Lluís el veig com un germà. La relació que tenim és la mateixa que tenen dos germans que s'estimen. El Lluís és una persona que et deixa fer la feina però no fa res que no vulgui fer. És molt fàcil treballar amb ell, és intel·ligent, llest, ràpid. No hi havia ni discussions ni imposicions.

—El dia 24 sereu a Verges? Què sentireu?

N. BATALLA: Sí, i tant. Em sembla que plorarem molt.

Joaquim Vilarnau